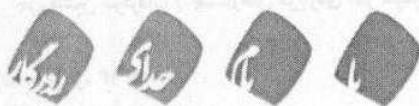

۱۳۶۰

پژوهش روزگار

جزیره نشین سرگردان

(جستارهایی درباره آثار سیمین دانشور)

زهره طبیبی نمینی

نشر روزگار

فهرست :

- ۹..... پیش گفتار
- ۱۳..... سال شمار زندگی و آثار دکتر سیمین دانشور
- ۱۹..... زندگی نامه سیمین دانشور
- ۲۵..... سیمین دانشور و جلال آل احمد
- ۳۳..... سیمین دانشور در دنیای ترجمه
- ۳۷..... خوانش داستان های کوتاه
- ۳۸..... مجموعه داستان آتش خاموش
- ۴۱..... مجموعه داستان شهری چون بهشت

- ۴۳.....خوانش داستان کوتاه «شهری چون بهشت»
- ۵۲.....مجموعه داستان به کی سلام کنم؟
- ۵۴.....خوانش داستان کوتاه «به کی سلام کنم؟»
- ۶۱.....خوانش داستان کوتاه «چشم خفته»
- ۶۵.....مجموعه داستان از پرنده‌های مهاجر پیرس
- ۶۶.....خوانش داستان کوتاه «پرنده‌های مهاجر پیرس»
- ۷۰.....مجموعه داستان انتخاب
- ۷۱.....خوانش داستان کوتاه «لقاء الله الطنه»
- ۷۵.....خوانش داستان کوتاه «انتخاب»
- ۷۹.....خوانش رمان‌ها
- ۸۴.....خوانش سووشون
- ۹۴.....نظر منتقدان درباره‌ی سووشون
- ۹۹.....جزیره‌ی سرگردانی و ساریان سرگردان
- ۱۰۲.....خوانش رمان‌های جزیره‌ی سرگردانی و ساریان سرگردان
- ۱۱۰.....ویژگی‌های نثر رمان‌های جزیره‌ی سرگردانی و ساریان سرگردان

- تحلیل ایمازهای زنانه در رمان‌های جزیره‌ی سرگردانی و ساریان سرگردان... ۱۲۴
- نظرات دیگران درباره‌ی جزیره‌ی سرگردانی و ساریان سرگردان..... ۱۳۴
- فصل پایانی «سووشون»..... ۱۳۸
- داستان کوتاه «انتخاب» از مجموعه‌ای به همین نام..... ۱۵۹
- داستان کوتاه «به کی سلام کنم، از مجموعه‌ای به همین نام..... ۱۶۶
- منابع:..... ۱۸۱

www.ketab.ir

پیش گفتار:

نقد آثار سیمین دانشور کار بسیار دشواری است. نخست این که دانشور نخستین بانوی داستان‌نویس ادبیات ایران زمین است که مجموعه داستانی به چاپ رسانده (میرعابدینی، ۱۳۸۳، ص ۱۹۷) و دیگر این که او همسر جلال آل احمد است که، در دوران طلایی ادبیات، از بین فکran بزرگ آن زمان بوده است. روشن فکرانی که خود را مدرن و معاصر می‌دانستند، با جامعه نفس می‌کشیدند و جامعه با آن‌ها نفس می‌کشید. بسته‌های دانشور آکنده از التزام و تعهد است. وی از ژرفای هستی رانده است، سخن می‌گوید. سخن از حقیقت و واقعیت‌های اجتماعی در آثار او سوج می‌زند. صحنه‌ها و وقایع تاریخی دوران زندگی‌اش را به تصویر می‌کشد. هر چند دانشور بیشتر با رمان «سووشون» شناخته شد؛ اما داستان کوتاه‌ها و رمان‌های دیگرش نیز قابل تأمل و بحث برانگیز هستند که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند.

او از نویسندگانی است که با نویسنده‌ای دیگر، زیر یک سقف، زندگی کرده است. بر خلاف عقیده‌ی لئونارد بیشاپ که معتقد بود: «با نویسنده‌ی دیگر ازدواج نکنید» با جلال، زندگی ادبی، شوق و شرفی داشت. جلال آل احمد نیز به عنوان همسر دانشور جزء آن دسته از روشن فکرانی بود که در جریانات ادبی بسیار تأثیرگذار بوده است. نام

جلال آل احمد در تاریخ ادبیات ایران به ثبت رسیده و به قول جلال سیمین نخستین نقاد کارهای او بوده است.

نوشته‌های جلال آل احمد جهانی سترگ از انسانیت را به تصویر کشیده و از آتش درون و چراغ خاموش جامعه، تصاویری نو ارائه داده است. آل احمد با نوشته‌هایش ما را به جهانی دعوت می‌کند که پرورش‌های فراوانی را مطرح ساخته است. در کتاب غروب جلال می‌خوانیم: «کلمه‌ی احتیاط در قاموس لغات جلال وجود ندارد. جلال نمی‌نشیند تا حادثه بر او فرود بیاید، بلکه خودش به پیشباز حادثه و خطر می‌رود.» (دانشور، ۱۳۶۱، ص ۸۸)

دانشور در رمان‌های زندگی هنری‌اش پیوند ژرف با اندیشه‌های گوناگون داشته است. فلسفه، عرفان و سیاست را در آثارش مطرح می‌کند و می‌کوشد سرایش‌های گوناگون را در قالب شخصیت‌های رمانش بیان کند. گرایش عرفانی یکی از شخصیت‌ها در رمان «جزیره‌ی سرگردانی» گواهی به این ادعا است. در این کتاب، می‌خواهیم همه‌ی جهات فکری و هنری زندگی و آثار سیمین دانشور را نشان بدهیم. هدف ما فقط نقد آثار است و اگر به نکته‌ای اصرار می‌ورزیم و از دیگر نکات چشم می‌پوشیم، جویان حقیقت و اصالت آثار نویسنده هستیم. تردیدی وجود ندارد که این کتاب کامل نیست و در واقع پاسخ به کسانی است که می‌خواهند آثار سیمین دانشور را بشناسند و با خوانش آثار این نویسنده ارزیابی مختصری در راز آن داشته باشند. در این فرصت اندک، در تلاشیم راه‌های رفته‌ی دانشور را دوباره پیماییم و ناگفته پیداست که در این مسیر بی‌خطا نخواهیم بود، زیرا که پیمودن این مسیر بی‌خطا ممکن نیست. قضاوت را به عهده‌ی خوانندگان می‌گذاریم، باشد که خطاها را بر ما ببخشایند.

این کتاب نخستین اثر تحلیلی و نقد در زمینه آثار دانشور نیست آثار متعددی به چاپ رسیده است که در آن‌ها نقد آثار دانشور به چشم می‌خورد. از این میان، می‌توان به «جدال نقش با نقاش» اثر هوشنگ گلشیری، «بررسی داستان امروز» از زکریا مهرور، «صد سال داستان نویسی» اثر حسن میرعبدینی و «درنگی بر سرگردانی‌های شهرزاد پسامدرن» از جواد اسحاقیان، مقاله‌ی شهرزاد پسامدرن (ادبیات و فلسفه، دی ماه ۸۱) دکتر حسین پاینده و مقالاتی در کتاب داستان کوتاه در ایران، جشن نامه‌ی سیمین دانشور با عنوان بر «ساحل - ریزش سرگردان» به کوشش علی دهباشی و... اشاره کرد. باشد که خواننده‌ی آگاه با خوانش همه‌ی این نقدها به نظرگاهی درباره‌ی آثار سیمین دانشور دست یابد. کتاب حاضر با هدف به دست دادن شناختی از سبک، مضامین و تکنیک‌های داستان و رمان‌های سیمین دانشور نوشته شده است. تا حد امکان سعی شده است پرده از کژتابی‌های درک آثار پرسیده برداشته شود.

در این مسیر لازم می‌دانم از دکتر حسین پاینده به خاطر آموزش چگونگی نقد، محمد مفتاحی به خاطر همراهی‌هایش و دکتر محمد عزیزی که ناشری ادب‌دوست و ادب‌پرور است، سپاس‌گزار باشم.

رها طهماسبی نمینی

شهریور ۱۳۹۴